

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371)7388624 ♦ fakss (+371)7388634 ♦ e-pasts: tpkc@apollo.lv

SIA „Elans IN”
Reģ. nr.000327860
Dž. Dudajeva gatvē 9 - 20,
Rīgā, LV – 1080

(...)

2006.gada 2.oktobrī.

Nr.31 -lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2006.gada 26.jūlijā saņemts (...) (turpmāk – *Patērētājs*) iesniegums, kurā *PTAC* lūgts izvērtēt starp SIA “Elans IN” un *Patērētāju* 2006.gada 20.jūlijā noslēgtā līguma Nr.(...) (turpmāk – *Līgums*) un 2006.gada 20.jūlijā noslēgtā aizdevuma līguma Nr.(...) (turpmāk – *Aizdevuma līgums*) noteikumu atbilstību normatīvo aktu prasībām steidzamības kārtā (...).

PTAC ir izvērtējis (...) iesniegumam pievienoto dokumentu kopijas, kā arī pieprasījis un 2006.gada 6. un 19.septembrī saņēmis paskaidrojumus no SIA „Elans IN”. Vienlaikus *PTAC* saskaņā ar *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 25.panta ceturtās daļas 6.punkta noteikumiem ir izvērtējis *Līguma* un *Aizdevuma līguma* atbilstību *PTAL* un citu normatīvo aktu prasībām.

PTAC, izskatot lietas materiālus, konstatē:

1)2006.gada 20.jūlijā starp SIA „Elans IN” un *Patērētāju* ir noslēgts *Līgums*, saskaņā ar kura 1.1.apakšpunktu SIA „Elans IN” apņēmās veikt visas nepieciešamās darbības, kas saistītas ar bankas kredīta noformēšanu un saņemšanu kredītiestādē pret nekustamā īpašuma – dzīvokļa īpašuma (...) ķīlu. Savukārt saskaņā ar *Aizdevuma līguma* 1.punktu SIA „Elans IN” apņēmās *Patērētājam* izsniegt aizdevumu Ls 10 810,00 apmērā. *Aizdevuma līguma* pielikumā norādīts, ka parāda summa ir Ls 10 000,00, savukārt Ls 810,00 sastāda – vērtējums, apdrošināšana, garantijas vēstule, notāra pakalpojumi, bankas pakalpojumi, zemesgrāmatas pakalpojumi, inventarizācijas lieta, Valsts zemes dienesta pakalpojumi;

2)*Patērētājs* 2006.gada 26.jūlija iesniegumā ir lūdzis *PTAC* izvērtēt *Līguma* un *Aizdevuma līguma* atbilstību normatīvo aktu prasībām.

(...)

3)SIA „Elans IN” 2006.gada 4. un 18.septembra paskaidrojumos norādīts, ka *Patērētājs* ar savu parakstu uz *Aizdevuma līguma* ir apliecinājis to, ka ir saņēmis aizdevumu jau pirms līguma parakstīšanas. (...) SIA „Elans IN” norāda, ka līgumu teksts bijis *Patērētājam* izskaidrots, *Patērētājs* līgumus ir vairākkārt pārlasījis, un viņam nekādi iebildumi pret līgumu tekstu nav bijuši. Arī tas, ka *Patērētājs* savā iesniegumā norāda, ka līgumu *patērētājs* parakstījis, lai nezaudētu mājas, pierāda to, ka *Patērētājs* aizdevumu tika saņēmis, kā arī to, ka līgumu teksts *Patērētājam* bijis zināms. Puses ir labprātīgi vienojušās gan par soda sankcijām, gan arī par strīdu

izskatīšanas kārtību. Līdz ar to nav saprotams, kādēļ līguma noteikumi ir jāapspriež ar *PTAC*. SIA „Elans IN” norāda, ka katrā konkrētā gadījumā tiek sagatavots līguma teksts un tas tiek apspriests ar klientu. To apliecina arī *Aizdevuma līgumā* teiktais, ka līgums parakstīts bez viltus, maldības un spaidiem.

4) *Patērētājs* savā 2006.gada 29.septembra paskaidrojumā norāda, ka starp SIA „Elans IN” un *Patērētāju* nav notikusi abu līgumu nosacījumu apspriešana pirms līgumu izprintēšanas. Lai arī *Patērētājs* ir izteicis iebildumus par līgumu noteikumiem, tomēr *Patērētājs* saņēmis atbildi, ka tas ir standarta līgums. Vienlaikus *Patērētājs* atkārtoti norāda, ka naudas summu Ls 10 810,00 no SIA „Elans IN” nav saņēmis.

PTAC kompetencē saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 4. un 6.punkta noteikumiem ietilpst par patērētāju tiesību pārkāpumiem saņemto patērētāju iesniegumu izskatīšana, palīdzības sniegšana patērētājiem konfliktu risināšanā ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, kā arī patērētāju likumīgo prasību izpildes pieprasīšana, un patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi. Patērētāja tiesību pārkāpumi uzskaitīti *PTAL* 3.pantā. Ņemot vērā iepriekš minēto, *PTAC* savas kompetences ietvaros ir izvērtējis lietas apstākļus, kā arī saņemtos paskaidrojumus un norāda sekojošo:

(...)

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu „*Ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā ar līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, šo likumu un citiem normatīvajiem aktiem.*” Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu *patērētāju tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi.*

Lai konstatētu, vai attiecīgais līguma noteikums ir apspriests, ir jāņem vērā *PTAL* 6.panta piektajā un septītajā daļā noteiktais. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektajā daļā teikto „*līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus*”. *PTAL* 6.panta septītās daļas noteikumi paredz, ka, ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka konkrētie līguma noteikumi ir apspriesti, tad tam ir šis apspriešanas fakts jāpierāda.

Par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji, savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem), ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (sk., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu). Tādējādi līguma parakstīšana un informētība par līguma saturu neaplicina to, ka līguma noteikumi ir bijuši ar patērētāju apspriesti.

PTAC norāda, ka atbilstoši *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmās daļas noteikumiem „*Administratīvā procesa dalībnieka paskaidrojumi, kas satur ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņa prasījumi vai iebildumi, atzīstami par*

pierādījumiem, ja tos apstiprina citi pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.” Konkrētajā gadījumā SIA „Elans IN” PTAC nav iesniedzis pierādījumus faktam, ka visi Aizdevuma līguma un Līguma noteikumi (t.sk., noteikumi par strīdu izskatīšanu) ir tikuši ar SIA „Elans IN” apspriesti. PTAC norāda, ka saskaņā ar PTAL 6.panta sestās daļas noteikumiem, ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi.

Aizdevuma līguma 2.punktā noteikts, ka „Aizņēmējs apliecina, ka ir saņēmis no AIZDEVĒJA šī līguma pirmajā punktā minēto naudas summu pirms šī līguma parakstīšanas”.

Ar aizdevumu Civillikuma 1934.panta izpratnē jāsaprot zināma daudzuma atvietojamu lietu nodošana īpašumā, ar pienākumu atdot saņemto tādā pašā daudzumā un tādās pašas šķiras un labuma lietās. No aizdevēja puses, aizdevuma līguma ekonomiskā nozīme izpaužas brīvā kapitāla iesaistīšanā aprītē, gūstot ienākumus procentu veidā (K. Torgāns: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.) R.: Mans Īpašums, 2000, 380.lpp.). Par aizdevuma līguma būtiskajām sastāvdaļām ir uzskatāmas: aizdevuma summa.

Tāpat arī tiesību doktrīnā teikts, ka „Aizdevuma līgums ir reāllīgums. Līguma noslēgšanas obligāta sastāvdaļa ir naudas vai lietas nodošana...Aizdevuma līguma noslēgšana var neietvert lietas nodošanu dažos izņēmuma gadījumos, bet arī tad ir svarīgi, ka mantiskā vērtība jau uz līguma noslēgšanas brīdi ir pie aizņēmēja (1941., 1942.)”. Tādējādi aizdevums ir jāizsniedz līguma noslēgšanas brīdī, izņemot Civillikuma 1941. un 1942.panta noteikumus.

Ņemot vērā iepriekš minēto, un to, ka patērētājam šādā redakcijā tiek piedāvāts jau iepriekš sastādīts līgums, šāds noteikums nostāda patērētāju to tiesību realizācijai nelabvēlīgā stāvoklī un ir pretrunā ar labticīguma prasībām, ja SIA „Elans IN” tomēr nav izsniegusi aizdevumu. Tādējādi SIA „Elans IN” ir iespējams izvairīties no līgumsaistību izpildes, atsaucoties uz minēto Aizdevuma līguma punktu. Ņemot vērā PTAL 5.panta otrās daļas 5.punkta un 6.panta trešās daļas 1.punkta noteikumus, šāds noteikums ir netaisnīgs līguma noteikums un nostāda patērētāju savu tiesību realizācijai nelabvēlīgā stāvoklī. Šāds līguma noteikums saskaņā ar PTAL 6.panta astotās daļas noteikumiem pēc patērētāja prasības atzīstams par spēkā neesošu.

(...)

Aizdevuma līguma 7.punktā noteikts, ka „Puses vienojas, ka strīdi, ko nevarēs risināt vienošanās ceļā, tiks risināti pēc prasītāja izvēles tiesā, vai prasītāja izvēlētā šķīrējtiesā viena šķīrējtiesneša sastāvā latviešu valodā.”

PTAC norāda, ka, lai arī šajā gadījumā ir formāli novērsta neatbilstība PTAL 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem, tomēr PTAC secina, ka arī konkrētās šķīrējtiesas klauzulas sekas ir identiskas ar šķīrējtiesas klauzulas, kas pieļauj strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā sekām: prasītājs ir pakalpojuma sniedzējs, prasība tiek celta šķīrējtiesā, un patērētājs nevar „izvairīties” no šķīrējtiesas procesa. Tāda klauzulas redakcija teorētiski paredz (bet praksē tā notiek gandrīz katrā gadījumā), ka var tikt aizskartas tieši tās pašas patērētāja intereses, kuras tiek aizskartas klasiskās šķīrējtiesas klauzulas gadījumā. Šādu viedokli apstiprina arī Administratīvā rajona tiesa (Administratīvās rajona tiesas 2005.gada 12.augusta spriedums lietā Nr.

A42241705 (A2417-05/13)), 14.1.punkts) norādot, ka „*patērētāja izvēles brīvība varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja šajās [līguma punktā norādītājās] tiesību sargājošajās iestādēs vērstos pats patērētājs. Savukārt gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs.....strīda risināšanai izvēlētos vērsties šķīrējtiesā, patērētājam būtu bijusi liegta izvēles brīvība strīda risināšanas iestādes izvēlē*”.. Vienlaikus *PTAC* secina, ka puses nav vienojušās par strīdu izšķiršanu konkrētā šķīrējtiesā, bet gan noteikts, ka strīds ir izskatāms šķīrējtiesā pēc prasītāja izvēles, kas ļauj izvēlēties SIA „Elans IN” jebkuru šķīrējtiesu, kaut arī ar patērētāju nav panākta vienošanās par strīda izskatīšanu konkrētajā šķīrējtiesā.

Tādējādi šāds līguma noteikums nostāda *Patērētāju* savu tiesību realizācijai neizdevīgā stāvoklī un atbilstoši *PTAL* 6.panta trešās daļas 1. un 7.punkta noteikumiem (kontekstā ar *PTAL* 5.panta otrās daļas 5.punkta noteikumiem) uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu.

Saskaņā ar *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 4.punktu, *APL* 51.pantu, un *Civilprocesa likuma* 137.pantu *PTAC* kompetences ietvaros nav pieprasīt veikt darbības prasības nodrošinājumam. Līdz ar to *Patērētājam* ir tiesības vērsties tiesā vispārējā civiltiesiskajā kārtībā ar lūgumu par prasības nodrošinājumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto *Līguma* un *Aizdevuma līguma* izvērtējumu, *PTAC* saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta trešās daļas 1., 7.punktu, piekto, sesto un septīto daļu un pamatojoties uz *PTAL* 25.panta ceturtais daļas 6.punktu un astotās daļas 1.punktu, desmito daļu

uzdod SIA „Elans IN”:

1) pārtraukt pildīt šajā administratīvajā aktā konstatētos netaisnīgos *Aizdevuma līguma* 2. un 7.punktu noteikumus ar *Patērētāju* noslēgtajā *Aizdevuma līgumā*;

2) **mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas** grozīt šajā administratīvajā aktā konstatētos netaisnīgos *Aizdevuma līguma* 2. un 7.punktu noteikumus patērētājiem piedāvātos līguma projektos;

3) sniegt informāciju *PTAC* par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta nolemjošās daļas 2.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši *PTAL* 25.panta desmitās daļas noteikumiem (t.sk., iesniedzot arī grozīto līguma projektu).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam, iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu *PTAC* (K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013).

Direktore (paraksts)
(zīmogs)

B. Vītoliņa

(...)

IZRAKSTS PAREIZS